

**СҮНМАС
ЮЛДУЗЛАР**

Муҳаббат АТО

*Ўтиб кетди деманглар,
Эслаганда тирикмиз.
Яхши-ёмон кунларда,
Мададкормиз-шерикмиз.*

*Вужудимиз тупроқдир,
Гул руҳимиз ҳавода.
Бизни эслаганларнинг,
Умри бўлсин зиёда.*

*Агар ўлсам, мени асло қаро тупроқдан ахтарманг,
Ашарман аҳли ориф кўнглини мангу макон айлаб...*

Жалолиддин РҲУМИЙ

*Бу гулшан ичра йўқдир бақо гулига сабот,
Ажаб саодат эрур қолса Аҳшилиқ ила от.*

Алишер НАВОЙЙ

Муҳаббат АТО

Сўнмас юлдузлар

**Тошкент
«Tafakkur Qanoti»
2010**

Муаллиф ва тўпловчи

Муҳаббат АТО

Масъул муҳаррир

Шойим БЎТАЕВ

**Ушбу хотираларни тўплаб, нашрга тайёрлашда
бизга ёрдам берган барча инсонларга ўз миннатдорчилигимизни
билдирамыз.**

Сўнмас юлдузлар. /Муаллиф ва тўпловчи: Муҳаббат АТО. — Т.:
«ТАФАККУР ҚАНОТИ», 2010. — 480 б.

«Умрлар бўладики, тиригида ўликдир, умрлар бўладики, ўлигида тирик-
дир», деган эди донишманд шоирларимиздан бири.

Ушбу китобдан ана шундай мангу барҳаёт инсонлар ҳақидаги хотиралар,
асарларидан намуналар, қайдлар жой олган. Ўйлаймизки, бундай ин-
сонларнинг ёрқин хотираси билан яшамоқ ҳам ўзликни англаганларнинг
ҳаётини безашга арзийди.

СЎЗБОШИ ЎРНИДА

Улуғ шоир Умар Хайём инсон умргузаронлик қиладиган дунёни икки эшикли кўҳна работга менгзиб, вақтинчалик бу манзилда ҳар куни ҳар хил қавм яшайди, деган эди.

Дарҳақиқат, шундай.

Ҳар бир қавмнинг ўз даврида дунёқарашни шаклланиб, ўзидан кейинги авлодларга маълум тажрибаларни қолдира боради. Инсоният ҳаёти ана шу вобасталик туфайли мустаҳкам ва абадийдир. Агар, инсон ўзининг ўтмишига бот-бот назар ташлаб, ота-боболари, яқинлари қандай ўй-хаёллару фикрлар билан яшаганини билишга қизиқмаса, бошига туя териси қопланган манқуртдан фарқи қолмайди. Бизнинг ёнимизда яшаб, бир ҳаводан нафас олиб, элу юрт учун ибратли ишлар қилиб кетганлар доимо руҳимизни эзгуликлар ва яхшилиқлар сари чорлаб туришади. Улардан баъзиларининг номлари машҳур бўлса, баъзиларини биров билиб, биров билмаслиги мумкин — бироқ барчасини эзгулик йўлида қалб кўрини сарфлаб, муносиб яшаб ўтганликлари муштарак боғлаб туради.

Ўз умри давомида яхшилиқ қилиб, эзгуликлар яратиб яшаган инсонлар ўзидан сўнг номини мангуга муҳрлаб кетади. Бундай фидойилар руҳи олдида ёруғ оламда нафас олиб яшаётганлар ҳамиша қарздор бўлиб қолаверади.

Ҳар гал ижодий гуруҳимиз билан марҳум инсонларнинг хонадонларига кириб борар эканман, қалбим ҳали ўзим англаб етолмаган туйғуларга тўлиб тошади.

Баъзида жимгина ёш тўксам, баъзида кўксим фахрларга лиммо-лим бўлади.

Марҳумлардан қолган мерослар...

Кутубхоналар...

Сийёҳи қуримаган асарлар...

Охирига етмаган роллар...

Айтилмай қолган қўшиқлар...

Э-ҳе...

Нима бўлганда ҳам бу бизнинг миллатимиз илдизлари ва сўнмас юлдузлари. Бу меросни қандай бўлса шундайлигича ёш авлодга етказиш сизу бизнинг зиммамизда. Уларни унутишга асло ҳаққимиз йўқ.

Анчадан бери ушбу китобни нашр этиш орзусида, кимдир бир куни уни албатта ёдга олиб, келинг, мен сизга ёрдам бераман, дейишига ишониб юрардим.

Кунлардан бир куни мен чуқур ҳурмат қиладиган ёзувчи Шойим Бўтаев:

— Муҳаббатхон, Сиз қилиб юрган савобли ишларингизнинг матнини йиғиб бир китоб қилинг, оғзаки айтилгани ҳавога кетади, ёзилгани қолади, — деб қолдилар.

Мен бир қоп олтин топиб олган одамдай қувониб кетдим.

Шойим акага, бир маҳаллар «Эрта сўнган юлдузлар» китобини тайёрлаш чоғида ҳам далда берганликларини эслатиб:

— Бу китобни тайёрлашда ўзингиз бош-қош бўлсангиз, — деб илтимос қилдим.

Шу тариқа иш бошладик.

Китоб тайёрлаш жараёни анча-мунча қийинчиликлар билан кечган бўлса-да, муҳтарам китобхонлар билан ёруғ юз-ла бақамти келиш кўнглимизга таскин-тасалли бериб турарди.

Ўтганлар ёди ҳам бизни қўллаб-қувватлаётганини ҳамиша ҳис этиб турдик.

Уларнинг охиратлари обод бўлсин!

Муҳаббат АТО

САИД АҲМАД

**(Саидаҳмад
Хусанхўжаев)**

(1920–2008)

Саид Аҳмад адабиётимизга катта ниятлар билан кириб келган ва ўз меҳр-муҳаббати тушган соҳада жасорат ва матонат билан ижодий меҳнат қилиб, китобхонлар эътиборига сазовор бўлган санъаткор ёзувчидир. Адибнинг ҳикояларидан биридаги ушбу сатрларни бемалол унинг ўзига нисбатан айтиш мумкин: «Муҳаббат шундай қудратли бир кучки, кимнинг қалбига йўл топган бўлса, уни ҳам ўз йўлига бошлайди».

ХАЛҚ ЁЗУВЧИСИ

«Ёзувчи халқнинг дилидаги гапни айтиши керак. Лекин одамнинг дилидаги гапни ҳар хил айтиш мумкин. Одамларнинг кўнглидаги фикрларни шеър билан ҳам, мақол билан ҳам айтса бўлаверади. Бу соҳада ёзувчининг иши қийинроқ. Ёзувчи халқнинг дилидаги гапни унинг дидига мослаб айтмоғи керак. Яъни китобхон ёки томошабин ёзувчидан бир нима ўргансину қандай қилиб ўрганганини ўзи билмай қолсин. Бунинг учун ёзувчи китобхон ёки томошабинга ўзи сингдирмоқчи бўлган фикрни турли ранглар билан, туйғулар билан етказиб бериши керак. Ёзувчи, аввало, одамларнинг қалбига таъсир қилиши, қалби орқали онгига таъсир қилиши керак. Шундагина китобхон ўша ёзувчининг асарларини беихтиёр яхши кўриб қолади. Ўша асар қаҳрамонларига қўшилиб қолади, қаҳрамонларининг дардига шерик бўлиб ташвиш чекади, ҳаяжонланади», — деган эди Саид Аҳмад ёзувчининг масъулияти ҳақида.

Адибнинг бу фикрлари, аввало, санъаткорнинг ўзига тўла тааллуқдир. Чунки Саид Аҳмад халқнинг дилидаги гапни топаётган, буни унинг дидига мослаб айтаётган, унинг ақли ва қалбига таъсир кўрсатаётган, бу орқали китобхон ва томошабин камолотига кўмаклашаётган, яратган образлари ўқувчиларнинг сеvimли қаҳрамонларига айланаётган сеvimли ёзувчиларимиздандир. Унинг асарлари кўп минг нусхаларда қайта-қайта нашр этилаётганлиги, турли халқларнинг тилларига таржима қилинаётганлиги, Ўзбекистон халқ ёзувчиси унвонига сазовор бўлганлиги фикримизнинг далили. Саид Аҳмад бу обрў-хурматга осонликча эришгани йўқ, у мураккаб йўлни босиб ўтди.

Саид Аҳмад (Саидаҳмад Хусанхўжаев) 1920 йил 10 июнда Тошкент шаҳрида хизматчи оиласида туғилди. Онаси Зулфия опа анча ўқимишли аёл бўлиб, Навоий, Фузулий, Ҳувайдо каби классик шоирларнинг ғазалларини севиб ўқир, бадиий адабиётга болаларида ҳам қизиқиш уйғотишга ҳаракат қиларди. Мана шу оилавий муҳит кейинчалик ёш Саид Аҳмаднинг санъатга, бадиий ижодга меҳр қўйишига сабабчи бўлди.

Ўрта мактабни тугатгач, тасвирий санъат билим юртида таълим олди. Сўнг Тошкент Давлат педагогика институти тил ва адабиёт факультетида ўқиди. Адабиёт дарслари ва тўғарақларида ижодга бўлган ҳаваси алангаланиб, қўлига қалам ушлаган ҳаваскорга вақтли матбуот ижод мактаби, университет вазифасини ўтади. У «Муштум» (1938–1939; 1955–1957), Ўзбекистон радио комитети (1942–1943), «Қизил Ўзбекистон» (ҳозирги «Ўзбекистон овози») газетаси (1943–1947), «Шарқ юлдузи» (1948–1950, 1957–1959) журнали редакцияларида хизмат

қилган йиллари ижод сирларини астойдил ўрганди.

Саид Аҳмад ижодининг бошланиши тасвирий санъат билим юртида ўқиб юрган вақтларига, аниқроғи, 1938 йилга тўғри келади. У дастлаб ҳикоялар ёзди, бир-икки йилда яратган ҳикояларини тўплаб, «Тортиқ» номи билан нашр эттирди. Абдулла Қаҳҳор «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» журналида ана шу тўпلامга тақриз билан чиқиб, ёш адиб ҳикояларидаги сунъийлик, ҳаётни чуқур билмаслигини кескин танқид қилди, лекин ўша мақоласидаёқ «Саидаҳмад кўлига танбур олибди, қулогини бурашига, парда босишига, чертишига қараганда тузук бир машқ чала оладиганга ўхшайди, лекин ҳали машқ чалгани йўқ, «Тортиқ»даги ҳамма ҳикоялар шуни кўрсатади. Танбурни қўлга олиб, созлашдан мурод машқ чалиш эканини эсдан чиқармаса бўлгани» деб унинг келажагига умид ва ишонч билан қараган эди.

Саид Аҳмад бадиий ижод майдонига қадам қўяр экан, Фафур Фулом, Ойбек, Абдулла Қаҳҳор сингари устоз адибларнинг ижодий лабораториясидан сабоқ олди, уларга эргашиди. Ҳаёт қозонида қайнаш, ўқиш-ўрганиш, устозлар сабоғи туфайли ўз ижодий қиёфаси, услубига эга бўла борди, китобхонлар эътиборини қозонган лирик новеллалар, юмористик ҳикоялар устаси сифатида танилди.

Ўзбек адабиётида ҳикоя жанрининг кейинги 30–35 йиллик тараққиёти, шубҳасиз, Саид Аҳмад номи, ижоди билан боғлиқ. Ёзувчи бу жанрнинг юксалишига устозлари Фафур Фулом, Абдулла Қаҳҳордан кейинги энг кўп ҳисса қўшган ижодкор, десак ҳақиқатга хилоф бўлмайди. Унинг ҳикояларида ҳаётимизнинг деярли барча қирралари акс этган, турли-туман характердаги кишилар, замондошларимизнинг китобхон хотирасида узоқ сақланадиган қиёфалари яратилган. Саид Аҳмад ҳикояларининг ижобий қаҳрамонлари ёзувчининг замондошлари, унга тенгдош бўлган одамлар.

Ёзувчининг бир гуруҳ ҳикоялари Иккинчи Жаҳон уруши мавзусига бағишланганлиги у ўз ижодини, асосан, шу даврда бошлаганлиги билан изоҳланади. «Хазина», «Мангулик қиссаси», «Раҳмат, азизларим», «Хайқирӣқ» сингари ҳикояларида Саид Аҳмад урушнинг даҳшатли оқибатларини таъсирли қилиб тасвирлайди, ҳаёт-мамот жангида қаҳрамонлик кўрсатган кишиларни улуғлайди, уларнинг матонати ва шижоатига тасанно айтади.

Bu tanishuv parchasidir. Asarning to'liq versiyasi
<https://kitobxon.com/uz/asar/778> saytida.

Бу танишув парчасидир. Асарнинг тўлиқ версияси
<https://kitobxon.com/uz/asar/778> сайтида.

Это был ознакомительный отрывок. Полную версию можно
найти на сайте <https://kitobxon.com/ru/asar/778>